

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Evsebivs || De Euangelica pr[a]eparatione

Eusebius <Caesariensis>

[Augsburg], 1522

VD16 E 4299

Quod deus immutabilis ac uerus est Cap. iij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34477

quam istæ formæ sunt: Tales certe inquit qualis sit deus, heroicis
 lyricis, tragœdisq; dicendum est. nam cum deus bonus uere sit, nihil
 ei mali attribuere debent. Bonum autem nullum nocet, an non? Ita
 uidet inquit. Putasne igit quod innoxium est nocere, an non? Nullo
 modo inqt. Quod autem non nocet facit ne quicq; mali? Neq; id qui/
 dem. Qd' porro nihil mali facit, nullius certe mali causa erit. Assen/
 tio. Nihil ergo nocebit. Præterea omne bonum utile est, an non? Utile
 uidelicet. Erit ergo causa felicitatis. Ita prorsus. Sequitur ergo ipsum bo/
 num non esse causam omnium, sed eorum solummodo quæ probe se ha/
 bent, malorum uero minime. Id iam negari non potest. Necessse igitur
 est inquam, quoniam deus bonus est, non omnium, ut multi putant, sed
 paucorum (pauciora enim bona quam mala sunt) causam esse. Malorum uero
 non deus, sed alia quædam causa est. Hæc mihi uerissime dici uidentur.
 Non ergo audiendus est Homerus, cum ita impudenter de deo lo/
 quatur, quod duo apud Iouem dolia sunt, alterum bonis, malis alte/
 rum fatis plenum, & cui Iuppiter ex utrisq; dederit, is modo feliciter,
 modo contra se habet: cui autem mala solummodo destinauerit, hunc
 magna semper erumna calamitasq; pestis insequitur. Fœderis au/
 tem confusionem si quis per Pallada & Iouem esse cecinerit non approba/
 bimus, nec contentiones atq; pugnas deorum, nec quod Aeschilus di/
 cit, occasiones diuinitus hominibus dari malorum, quando eos deus
 perdere uoluerit, nec nobis calamitas cæteraq; huiusmodi audienda
 sunt. Sed uel non fuerunt a deo illa facta, uel si a deo facta contendent,
 dicendum cum qui puniuntur miseri sunt, non deum creatorem, sed
 miseriam suam sibi debita supplicia concitasse, quibus cruciati me/
 liores facti sunt. Sed modo hæc præmittenda. Malorum autem si quis
 audet causam deum dicere, siquidem uolumus bonis ciuitatem legi/
 bus fundare, nullo modo patiemur. Nec enim phas est id dicere, nec
 conducibile, nec congruens, sed omnino nephandum ac falsum. Pro/
 batur mihi hæc lex inquit, sitq; ista prima formulæ, quod nulli omnium
 liceat malorum, sed bonorum solummodo causam deo attribuere.

Qd' deus immutabilis ac uerus est. CAP. III.

AD hæc responde quæso, utrum putes ab illa in aliam formam
 deum mutari, ut nos decipiat, an simplicem esse, ac nunquam
 mutationem aliquam suscipere. Non habeo inquit modo

Ergo quod

quod respondeam. Si quid autem a forma sua mutetur, uel a seipso, uel ab alio mutari necessarium putas, an non? necessarium certe. Quod autem summum, optimum, potentissimumque est, mutari ab illo non poterit, haec autem omnia deus est; non ergo diuersas ab alio formas accipiet. A seipso autem mutari qui potest dicitur: utrum enim ad melius, an ad peius mutabitur? Necessesse est inquit si mutatur, quod mutatur optimum est, ad peius mutari. Videtur igitur tibi o Adymante sponte se quaequam in peius mutare. Minime inquit, neccessesse igitur est cum sit pulcherrimus atque optimus, simplicissimum eum esse, ac in forma sua semper constantissime manere. Mihi etiam ita uidetur inquit. Nullus ergo nobis deos quasi peregrinos orbem circumire alferat, nec multa de Protheo ac Thetide mendacia dicat, nec Iunonem in Antistidem commutatam ea fecisse contendat, quae multi conscripserunt. Sed haec, omniaque his similia pellantur a ciuitate. Sed forsitan inquit ipsi quidem dii pullo modo mutantur, nostra vero phantasmata ita mouent, ut mutari nobis uideantur. Quid igitur inquam uellet, ne unquam deus mentiri, aut seducere re uel uerbo falsa nobis phantasmata imprimens? Nescio id quidem inquit. An ignoras inquit quod uere falsum est, si ita dicere conuenit, id non deos solum, uerum etiam hominibus odio esse? Quomodo id dicitis inquit? non enim intelligo: putas enim inquam magnum quid me dicere, ego vero dico cum falsum ita in animo se habeat, ut errore intellectus circumuoluatur, atque ignorantia nemo penitus id uellet, & oderunt omnes id falsum: hoc enim est, quod paulo ante dicebam, uere falsum animi eius qui mentitur ignorantia. Falsitas enim quae in uerbis est, eius falsitatis imago est, qua animus seducitur, quod quidem falsitatis simulachrum sincera puraque falsitas non est, atque ideo non semper odio dignum est, conducit enim nonnunquam uel aduersus hostes, uel ad eos, qui amici uidentur, quando mali aliquid inferre conantur. Tunc enim ad incommodos euerfionem falsitate uti non incommodum est: prisca etiam, quam certe scire nequimus, quam uerisimiliter fingentes non nihil inde utilitatis adipisci conamur. Qua igitur ratione falsitas deo conueniet, utrum quia prisca nesciat: an quia hostes uehementer formidet? an quia suorum insidias uelit effugere? Nihil inquit horum de deo dici potest; mentiri ergo deum nephas est dicere, unde simplex maxime & uerum

uerus uerbo atq; re est, nec ipse in seipsum mutat, nec alios aut phan-
 tasmatis, aut uerbis, aut signis uigilantes, aut dormientes decipit.
 Recte omnia ista dicta sunt inquit. Sit ergo ista secunda formula, ne
 cui liceat seductorem, aut mendacem, aut mutabilem aliquo modo
 deum appellare. Quare non est laudandum illud Homericum, quod
 somnium Agamemnoni missum est, nec Aeschylus audiendus, cum
 fingat Thetida dicere, Apollinem in nuptiis suis optimos eam filios
 ac longae uitae habituram cecinisse. Et ego Thetis apud eum dicit,
 diuinum Apollinis os falsum posse dicere non sperabam, nunc autem
 uideo ab eo ipso, qui mihi secunda de filiis cecinit, filium meum esse
 interfectum. Haec caeteraq; huiusmodi pellenda omnino a ciuitate
 sunt. Quod igitur Plato uerbis precipit, id ipsum re in Hebraeorum scri-
 ptura factitatum inuenies; nullam enim de deo turpe fabulam, nullam
 de angelis, nullam de prijs uiris inuenies. Cum autem honoris causam
 esse deum Plato asserat, nonne a Mose illud accepit, qui singulis cre-
 atis subiungit. Et uidit deus, quia bonum. Et omnia simul repetens. Et
 uidit deus inquit uniuersa quae fecerat, & ecce ualde bona; nec unquam
 apud Hebraeos malorum causa deus putatus est. Quare propheta etiam
 ad hominem, qui sua se uoluntate deprauauit, his uerbis utitur. Fru-
 ctuosam ego te uitem plantaui, quomodo retro uersa es? Quot si ali-
 cubi mala diuinitus improbe dare scribit, poenas atq; supplicia mali
 uocabulo intelligere debemus, quas deus cum sit bonus non ad detri-
 mentum eorum qui puniunt, sed ad utilitatem atq; commodum mittit, si-
 cut medicus ad salutem laborantium cura nonnunquam utitur amara do-
 lorisque plena. Vnde apud Platonem quoque dictum est, utilitatem con-
 sequi eos, qui puniunt. Et Iudaeus quidam dixit. Castigat dominus
 quem diligit. Quod autem mutari deus non potest, sic a persona eius in
 scriptura dictum inuenit. Ego dominus deus uester, & non mutor.
 Et apud Psalmistam, Omnes sicut uestimentum ueterascent, & sicut
 opertorium mutabis eos & mutabunt. tu autem idem ipse es, & anni
 tui non deficient. Quod si dei uerbum in forma figurae hominis uen-
 turum scriptura predicat, quod nos una uenisse affirmamus, atque ideo
 mutatione deo attribui nonnulli putent, sciant quia non ut gentium fa-
 bulae de Protheo, Thetide, atque Iunone; nec ut caeteri dii, quae errantes
 sicut peregrini orbem circumeunt, ita uerbum dei Hebraeorum scri-

ptura in hominē mutatum esse affirmat. Verū quoniā rationale animal homo dei a deo errauit, ut neq; deum deiq; providentiā, neq; se ip̄um cognosceret, sed in naturā bestiarū male agendo incidit, idcirco deum ut medicum & saluatorē uenturum p̄dicebat, non quidem a sua natura mutatum. Non enim seduxit eos qui uiderunt, sed utramq; uerissime cōseruauit; uisibilem dico atq; inuisibilem naturam, uisus enim homo est, & quidem uerus homo fuit, uerbum etiā dei uerum, filiusq; dei uerus est. Quare non seduxit credentes, neq; falsitas ulla in eo inuenta est, qualis etiam Platoni deus esse uidetur. Maxime igitur deus uerbum uerbo atq; re simplex est, nec a seip̄o mutatus unquam fuit, nec alios, aut phantasmate, aut uerbo, aut signo uigilantes, aut dormientes decapit, sed sicut rationalium medicus animarum salutem uniuerso generi hominū afferentes, uere non phantastice hominem assumpsit, ac ita nobis omnibus ad uerā pietatē, ad ueramq; dei cognitionē conuersionem largitus est. Talia igitur nostra sunt, eos uero qui aliter dicunt, ab ecclesia tanquā a ciuitate Platonis consilio compellimus.

Quod Socrates quia Gentilium deos spernebat, occisus est.

CAPVT III.

DEos autem gentium a Socrate quoq; contemptos fuisse, & hac de causa eiectum ab Atheniensibus diximus. His enim fere uerbis in Euthyphrone Plato utitur. Ipsi enim homines Euthyphron inquit louem optimū atq; iustissimum deorum putant, & tamē fatentur patrem ab eo uinctum fuisse, quia filios impie deuorabat; mihi autem irascuntur, quia patrem iniuriantem ulciscor. Et si contraria sibiipsis de dijs & de me dicere inueniuntur. Num inquit Socrates o Euthyphro propterea ipse accusatus sum, q̄a agre fero talia dici de deo? Hæc Numenius in libro de arcanis Platonis hoc modo exposuit. Si accusationem de Atheniensium theologia Plato scripsisset, ostendissetq; editiones parentum atq; filiorum, & deuorationes ultionesq; iniquas, & nephanda matrimonia impie dijs a Theologia eorum attribui, dedisset meo quidem iudicio causam Atheniensibus, incitassetq; ipsos ad cædem suam, atq; ita morte Socratis obisset, sed uiuere quidem ille impie tate inuolutus nunquam uoluisset, quoniam uero & uiuere & uere ac pie